

2. Демьохин В.А. Інноваційна політика держави: проблеми інтелектуальної власності / В.А. Демьохін // Економіка і прогнозування. – 2005. – № 2. – С. 37-44.

3. Павленко І.А. Інноваційне підприємство у трансформаційній економіці України : монографія / І.А. Павленко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2007. – 248 с.

4. Яремко Л.А. Роль уряду у формуванні інноваційного розвитку економіки // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журнал. – К. : АТЗТ "Атопол". – 2006. – № 8(62). – С. 23-32.

5. Захарін С.В. Стимулювання інноваційної діяльності корпоративного сектору / С.В. Захарін // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С. 101-107.

6. Карпунь І.Н. Антикризисні заходи на підприємстві: управління, стратегія, цілі та завдання : монографія / І.Н. Карпунь. – Львів : Вид-во "Магнолія-2006", 2008. – 440 с.

7. Менеджмент та маркетинг інновацій : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.М. Ілляшенка. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2004. – 616 с.

Карпунь І.Н. Сущность инновационного потенциала и стратегии промышленности

Для того, чтобы результаты научных исследований, изобретения, разработки, проекты превратились в факты экономического развития хозяйственных систем, то есть стали инновациями и были использованы в производстве, необходима организация инновационных процессов. Прорабатывание, принятие и реализация таких решений и составляют содержание инновационных процессов и стратегию производства.

Ключевые слова: инновационный потенциал; инновационные процессы; инновационные мероприятия; кризисное состояние, научно-технический прогресс, экономический эффект, реинжиниринг, налоговая система.

Karpun I.N. Essence of innovative potential and strategy of industry

In order that results of scientific researches, inventions, developments, projects grew into the facts of economic development of the economic systems, that became innovations and were used in a production, necessary organization of innovative processes. Working, acceptance and realization of such decisions, and make maintenance of innovative processes and strategy of production.

Keywords: innovative potential; innovative processes; innovative measures; crisis state; scientific and technical progress; economic effect; reengineering; tax scheme.

УДК 336.748.12 Доц. Л.Г. Квасній, канд. екон. наук – Дрогобицький ДПУ
ім. І. Франка; ст. викл. О.Я. Щербан – НУ "Львівська політехніка"

ІНФЛЯЦІЙНІ ОЧІКУВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ

Інфляційні процеси, як феномен економіки, відомі з давніх часів. Це одне з нагальних питань сучасного стану економіки в різних країнах світу. У роботі здійснено аналіз інфляції та її вплив на фінансовий процес в Україні.

Вступ. Інфляція є багатограним процесом, що відображає основні проблеми та суперечності в економіці країни. Особливим проявом її є переповнення каналів грошового обігу масою грошових ресурсів, що призводить до знецінення та додаткового перерозподілу національного доходу і національного багатства на шкоду населенню.

Перехід української економіки на ринкові відносини різко підвищив значення грошей. Зростання цін на вітчизняні та імпортовані товари та послуги, особливо, на енергоносії; доларизація економіки; вивезення капіталу за межі країни; стан платіжного балансу та зростання зовнішнього боргу – це основні чинники, що впливають на інфляційні процеси в Україні та в світі. Як свідчить

світовий досвід, перехід на ринкові відносини супроводжується швидким зростанням цін, посиленням впливу інфляційних чинників. Тому дуже важливо дослідити, чи є саме перехід на ринкові відносини причиною поглиблення інфляції.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Актуальність цієї теми визначається тим, що інфляція є однією з найгостріших проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу, проникає у всі сфери економічного життя і починає руйнувати ці сфери. Від неї страждає економіка, виробництво, фінансовий ринок, але найбільше – люди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему інфляції і інфляційних очікувань в Україні досліджено у працях В. Калюжного, А. Гальчинського, В. Безрукова, О. Береславської, О. Петрика, Джона Лоу, Кейнса, М. Фрідмена та інших відомих вчених-економістів.

Мета дослідження – з наукових позицій визначити сутність інфляційних очікувань, їх причини та наслідки, а також узагальнити світовий досвід регулювання інфляційних очікувань.

Основний матеріал дослідження. Як соціально-економічне явище, інфляція виникла у XVI ст. і на той час вона мала локальний, обмежений характер. Лише з розвитком ринкової економіки та інтеграційних процесів вона набувала постійного характеру. У сучасному світі, напевно, немає країни, яка б тією чи іншою мірою не зазнала впливу інфляції. Інфляційні процеси в різні часи і в різних країнах проходять неоднаково. Тому в багатьох країнах визначення типу інфляції робиться на основі визначення провідного з них. Бурхливого розвитку інфляція набула у 20-ті роки XX ст.

Під інфляцією розуміють зростання загального рівня цін у країні впродовж певного періоду, що супроводжується знеціненням національної грошової одиниці [2, с. 281]. Таке зростання пов'язане з перевищенням кількості грошей в обігу порівняно з сумою товарних цін. При цьому ціни різних товарів та тарифи на послуги можуть зростати різними темпами, а саме підвищення не обов'язково торкається усіх товарів. Як відомо, у роки помірної інфляції, ціни на окремі товари можуть навіть знижуватися. Зростання цін також свідчить про знецінення грошової одиниці, за яку можна придбати дедалі меншу кількість товарів. Отже, інфляція – це не тільки зростання цін, але і знецінення грошей внаслідок порушення грошового обігу та перевищення грошової маси над товарною масою.

Крім того, зростання цін не завжди є показником інфляції. Ціни можуть зростати внаслідок покращення якості продукції, її оновлення або заміни. У такому разі йдеться про неінфляційне зростання цін.

В економічній літературі розрізняють окремі типи та види інфляції. Залежно від особливостей та причин зростання цін, виділяють два типи інфляції – інфляцію попиту та інфляцію пропозиції. Інфляція попиту відбувається, коли сукупний попит перевищує пропозицію. Зростання цін встановлює рівновагу між першим та другим, стримує надмірний, а у багатьох випадках цілком допустимий попит (наприклад, на товари першої потреби), є сигналом для виробників про необхідність росту виробництва. Отже, суть інфляції попиту полягає в тому, що грошова маса переважає товарну масу.

Інфляцію, що виникає внаслідок зростання витрат, пов'язаних з видобутком корисних копалин, постачанням більш дорогих матеріалів, енергоресурсів тощо, називають інфляцією пропозиції або інфляцією витрат. Збільшення витрат виробництва на одиницю продукції зменшує прибутки та можливість росту обсягу виробництва, який фірми можуть запропонувати за наявного рівня цін. Внаслідок зменшується пропозиція товарів, або підвищується рівень цін. У цьому випадку ціни підвищують витрати, а не попит.

Одна з причин виникнення інфляції як з боку попиту, так і з боку пропозиції – це інфляційні очікування. Інфляція потребує збільшення заробітної плати, веде до створення продуктових запасів тощо, що прискорює інфляцію. З боку пропозиції – аналогічна ситуація: підприємства намагаються виробити менше продукції більшої вартості, що також прискорює інфляцію.

Інфляційні очікування є одним з найбільших чинників інфляції, досить специфічним, оскільки безпосередньо вплинути на інфляційні очікування населення і підприємств досить важко. Інфляційні очікування на сьогодні виступають одним з найважливіших аспектів інфляції. Тому, якщо передбачити інфляційні очікування та вжити відповідних заходів, паніка під час спаду курсу грошової одиниці зменшиться, та інфляційний процес можна буде ефективніше контролювати.

Інфляцію та інфляційні очікування визначають рівнем розвитку економіки, соціальним рівнем життя населення, зовнішніми факторами та економічною культурою країни загалом. Інфляція – це явище, яке небезпечне як для високорозвиненої, так і для нестабільної економіки.

Особливо важливим стає значення проблем інфляції на переломних етапах історичного розвитку. Про це свідчить і досвід сучасної незалежної України, яка здійснила перехід до ринкової економіки в умовах гострих соціально-економічних суперечностей, зокрема у грошовій сфері, а з 2008 р. – ще й під впливом світової економічної кризи.

Табл. 1. Динаміка середньорічної інфляції в розрізі окремих груп країн (прогноз МВФ) [4]

Показник	2005	2006	2007	2008	Прогнозне середнє значення за 4 роки (2009-2012)
Світова інфляція	3,6	3,7	3,8	3,5	3,1
Економічно розвинені країни	2	2,3	2,3	1,8	2,2
Країни, що розвиваються, та країни з новими ринковими економіками	5,3	5,4	5,3	5,4	4,2

Змінюючи нормативи резервів та ставки операцій рефінансування, Центральний банк може збільшувати або зменшувати величину ліквідності комерційних банків і цим активно впливати на інфляційний процес в країні. Світова практика свідчить, що для цього необхідно зняти необґрунтовані обмеження з безготівкових платежів та розрахунків і паралельно ввести граничні обмеження загального зростання грошової маси в обігу [1, с. 93].

Багато вчених в країнах Заходу і в нашій країні виділяють окремо фактор інфляційних очікувань, наголошуючи, що подолання інфляційних очікувань населення та виробників є найважливішим (якщо не головним) завданням

антиінфляційної політики. Інфляційні очікування є головним чинником зростання цін. Це пояснюється таким чином: інфляційні очікування є одним з чинників інфляції, причому таким, що переживає саму інфляцію. Як наслідок, процес інфляції в різних його проявах має не випадковий характер, а досить стійкий. Досвід економічно розвинених країн свідчить, що уряди цих країн встановлюють свої середньотермінові інфляційні очікувальні орієнтири на рівні 2-3 % на рік (табл. 2) [4].

Табл. 2. Інфляційні орієнтири (критерії цінової стабільності) окремих центральних банків [4]

Центральний банк	Інфляційні орієнтири	
	показник	Кількісні межі
Центральний європейський банк	гармонізований індекс споживчих цін	Менше 2 % у середньотерміновому періоді
Банк Англії	індекс споживчих цін	2 % у короткотерміновому періоді
Національний банк Швейцарії	індекс споживчих цін	Менше 2 % на рік
Резервний банк Австралії	індекс споживчих цін	2 % на рік у середньотерміновому періоді
Резервний банк Нової Зеландії	індекс споживчих цін	1-3 % у середньотерміновому періоді

До негативних наслідків інфляційних процесів належать зниження реальних прибутків населення, знецінення заощаджень населення, втрата у виробників зацікавленості в створенні якісних товарів, обмеження продажу сільськогосподарських продуктів сільськогосподарськими виробниками за умов зниження зацікавленості, в очікуванні підвищень цін на продукти. В умовах підвищення цін погіршуються умови життя переважно у представників соціальних груп з фіксованими прибутками (пенсіонерів, службовців, студентів, осіб, прибутки яких формуються за рахунок держбюджету). Таким чином, інфляційні очікування зростання цін спричиняють ще більше їх зростання.

Темпи приросту рівня цін в короткотерміновому періоді мають певну інерційність, або очевидний часовий тренд. Під інерційністю в цьому випадку розуміють наявність стійкої залежності поточної інфляції від попередніх значень темпів приросту. Часовий тренд передбачає очевидну тенденцію до зниження або зростання темпів приросту цін з випадковим характером перепадів.

Висновки. Інфляція свідчить не лише про слабкість економіки, а й про слабкість політичної влади. Інфляційні процеси характерні нині для всіх країн світу. Яким би не був характер інфляції, вона знецінює доходи бюджету і супроводжується його дефіцитом. Крім цього, інфляція супроводжується нерівномірним зростанням цін, що спричинює порушення господарчих зв'язків та хвилеподібне зростання цін не лише в окремих галузях економіки, а й по районах України.

Інфляційні очікування – це морально-психологічний стан щодо очікування споживачами, виробниками, підприємцями можливих інфляційних течій, змін у економічному середовищі, які у перспективі матимуть на них позитивний чи негативний вплив і насамперед пов'язані з їхніми додатковими витратами. Це тривала фінансово-економічна, а більше морально-психологічна,

напруженість в стосунках виробник – споживач, яка спричинена інфляцією і рівень якої в певному часовому інтервалі, на основі оцінкових засад, можливо передбачити, прогнозувати, тобто провести оцінювання як динаміки рівня інфляції так і тривалості проходження інфляційного процесу, а з ними й оцінити їхні можливі впливи на доходи, витрати, прибуток.

Знання особливостей протікання інфляційних очікувань дає змогу приймати оптимальні управлінські рішення, які можуть знизити або нейтралізувати негативні наслідки від них.

Тому доцільно розробити чіткий графік підвищення тарифів суб'єктами господарювання на місцевому рівні і визначити, хто і за що несе відповідальність в сфері ціноутворення в Україні.

Література

1. Булавина О.А. Модель регулювання інфляції в умовах сталого економічного розвитку / О.А. Булавина // Інформаційні технології в економіці, менеджменті і бізнесі: проблеми науки, практики і освіти : зб. наук. праць. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – С. 93.

2. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка : навч. посібн. / за ред. Зіновія Ватамнюка та Степана Панчишина. – К. : Вид-во "Альтернативи", 2001. – 606 с.

3. Осецький В.Л. Співвідношення безробіття та інфляції: соціально-економічні наслідки у кризовий період / В.Л. Осецький, О.О. Сльозко // Ринок праці та зайнятість населення. – 2009. – № 1. – С. 43.

4. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.finance.org.ua>.

Квасний Л.Г., Щербан О.Я. Инфляционные ожидания в экономике

Инфляция, как феномен экономики, известна давно. Это один из самых актуальных вопросов современной экономики в различных странах мира. В работе проанализирована инфляция как процесс и ее воздействия на финансовые процессы в экономике Украины.

Kvasnij L.G., Shcherban O.Ya. Inflationary expectations are in economy

Inflation as a phenomenon of economy has been known since ancient times. It is one of the burning issues of the modern state of economy in different countries. The inflation analysis and its influence on the finance processes in Ukraine are undertaken in the research.

УДК 368(075.8)

Доц. А.В. Кравець, канд. екон. наук;

ст. викл. І.Є. Тимчишин – НУ "Львівська політехніка"

ПРИЧИНИ ІСНУВАННЯ НА РИНКУ СХЕМНОГО СТРАХУВАННЯ

Виділено та проаналізовано причини існування на ринку схемного страхування: законодавчі огріхи в регулюванні страхового ринку і негативні особливості його розвитку. Враховуючи причини існування схемного страхування, запропоновано: введення диференційованих ставок оподаткування за різними видами страхування, створення національного рейтингу страховиків, державну підтримку соціально важливих видів страхування, впровадження електронної системи обліку перестраховальних операцій.

Ключові слова: страхова компанія, схемне страхування, причини існування схемного страхування.

Актуальність проблеми. Страховий ринок України характеризується динамічним розвитком. Поряд із позитивними явищами на ринку страхових послуг, такими як збільшення частки покритих ризиків, приріст капіталізації